

Marek Nowacki

Świebodzin, st. 11, gm. loco, woj.
zielonogórskie, AZP 35-14/11

Informator Archeologiczny : badania 29, 107-108

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wahała się od 2 do 2,5 m. Deski i belki wykoszenia spoczywały na dwóch bądź trzech równoległych do siebie legarach, niekiedy wspieranych kolkami lub ułożonych na belkach podwalinowych. Wszystkie ulice noszą ślady częstych napraw, do których wtórnie wykorzystywano deski z poszycia łodzi. Budynki związane z ulicami odsłonięte zostały w niepełnych wymiarach. W całości odkrywano jedynie ściany wschodnie oraz częściowo ściany południowe i północne. Budynki po zachodniej stronie ulic wznoszone były w obrębie tych samych działek (w środkowej i północnej części wykopu głównego), powielając układ, który pojawił się wraz z pierwszym budynkiem zrębowym (nr 2), odkrytym w środkowej części wykopu w 1992 r. W przebadanych fragm. budynków stwierdzono brak palenisk, za wyjątkiem budynku 24, gdzie odkryto drewniane wykoszenie paleniska. Długości ścian wschodnich budynków wynosiły ok. 4 m. Na uwagę zasługuje budynek zrębowy 26, którego długość ściany wschodniej wynosiła 5,96 m. Niektóre z budynków zrębowych posiadały podwaliny wzmacniające narożniki ściany wschodniej. Chronologię odsłoniętych poziomów można zamknąć od początku do 2. ćw. XII w.

Świadek profilowy przy profilu wschodnim w wykopie głównym. Eksplorację rozpoczęto od 19. poziomu konstrukcji drewnianych. W kolejnych poziomach odsłonięto fragm. budynków plecionkowych i zrębowych. W trzech przypadkach (na łącznie 7 fragm. budynków) odkryto paleniska. Efektem eksploracji było także odsłonięcie elementów związanych z ulicami odkrytymi w latach ubiegłych. Najczęściej były to fragm. nawierzchni ulic (desek i belek). Na świadku profilowym wyeksplorowano spąg X warstwy osadniczej, warstwę XI oraz strop warstwy XII. Warstwy te datować należy na 2. ćw. XII do pocz. XIII w.

Wykop piwniczny. W roku bieżącym odkryto i wyeksplorowano 7 poziomów konstrukcyjnych. Dwa najwyższe zalegające (12 i 13) stanowią pozostałość przypory przylegającej do wewnętrznego lica wału. Poziom 12. tworzyły belki ułożone w czworobok, a poziom 13. to pozostałość skrzyni drewnianej składającej się z 9-11 belek łączonych na zrąb. Strop skrzyni był wykoszony okrągłakami ułożonymi na osi północ-południe. Niektóre z nich miały płytkie wycięcia na zrąb. Niejasna jest, jak dotąd, funkcja niżej zalegających konstrukcji (poziomy konstrukcyjne 14-18). Wstępnie można je uznać za pozostałość umocnień brzegowych Odry. Konstrukcje te skłonni jesteśmy datować na XI w. Wspomniany wał zbudowano najpewniej jeszcze w XI stuleciu, a jego zniszczenie nastąpiło prawdopodobnie w 1. poł. XII w.

Świebodzin, st. 11
gm. loco, woj. zielonogórskie
AZP 35-14/11

Muzeum Regionalne w Świebodziźnie

Badania prowadził mgr Marek Nowacki. Finansowane przez Muzeum Regionalne w Świebodziźnie. Piąty sezon badań. Grodzisko wczesno-średniowieczne z faz B-C oraz E-F.

Celem tegorocznych badań było pełne rozpoznanie nasypu wału obronnego grodziska, ustalenie jego struktury i chronologii oraz zweryfikowanie rozplanowania i chronologii wnętrza obiektu.

Pracami objęto powierzchnię 61 m² w obrębie wcześniej wytyczonych wykopów I, V i VIII. Dla uzyskania pełnego profilu wału poszerzono wykopy I i V o wycinek 3.

Nasyp wału zachował się w stropie do szerokości 5,5 m, natomiast u podstawy miał 8,5 m. Od strony południowej (zewewnętrznej) wysokość wału okalającego sklon naturalnego wyniesienia zachowała się do poziomu 1,2 m, a od strony wnętrza — 0,8 m.

Struktura morfologiczna i geologiczna nasypu w partiach stropowych jest przynajmniej dwuelementowa. Część wewnętrzna (północna), szerokości ok. 3,5 m, to nasyp piaszczysto-gliniano-kamienny o zwartej konsystencji, z charakterystycznymi przewarstwieniami powstałymi w wyniku ubijania lub warstwowego wypalania, zakończony luźnym licowaniem kamiennym od strony wnętrza. Część zewnętrzną, szerokości ok. 2 m, tworzą intensywnie ciemne warstwy z dużą ilością węgla drzewnych i śladami spalonej

konstrukcji drewnianej. Obie części oddzielone są zwartym licowaniem z dużych kamieni polnych. Zewnętrznym elementem nasypu w partiach stropowych jest podobne licowanie z kamieni mniejszych.

Poniżej tego licowania zalega brunatnoszara warstwa piaszczysta z przewarstwieniami, rozszerzająca się i opadająca w kierunku wcześniej rozpoznanej fosy. Niżej zarejestrowano bardzo dobrze zachowane elementy drewniane w formie konstrukcji przekładkowej z dranic i okrągłaków. Układ większości z tych elementów był poprzeczny do linii przebiegu wału i zakończony kilkoma belkami równoległymi, wspartymi na zatopionych w fosie dużych kamieniach. W kilku miejscach między belkami zanotowano ślady wbitych pionowo i zaokrąglonych kołków. Wydzielono 6 poziomów zalegania konstrukcji, przy czym nie odnotowano ich na całej szerokości przebiegu nasypu, lecz głównie od jego strony zewnętrznej (6,5 m). W pozbawionej ich części północnej wystąpiły tylko pojedyncze ślady słupów wbitych w podłoże.

Dolne partie wału to od strony północnej szarozółty piasek o różnym stopniu przemieszania, a następnie silnie przemieszana warstwa z piaskiem, ilem, drewnem i muszelkami. Podłożem nasypu od strony wewnętrznej był natomiast żółty, drobny piasek, przechodzący w kierunku fosy w zielonkawozółtą, ilastą warstwę jezierną.

O jednorodności całej konstrukcji wału, poza jednolitym podłożem w postaci konstrukcji drewnianych, świadczy również dość jednolity, choć nieliczny materiał ceramiczny z faz B-C. Niewykluczone, że elementem późniejszym są ślady spalonej konstrukcji drewnianej w partiach stropowych części zewnętrznej.

Dokończenie prac z lat poprzednich we wnętrzu obiektu potwierdziło dwufazowy charakter zasiedlenia środka stanowiska. Wyżej zalegające warstwy, jak również niektóre obiekty (np. ob. 4), zawierały materiał zabytkowy z faz E-F. Właściwe centrum wyniesienia było prawdopodobnie nie zasiedlone. Ślady osadnictwa z wczesnych faz wczesnego średniowiecza koncentrowały się raczej bliżej wału. Jedna z warstw wiązana z tym osadnictwem podchodziła pod wewnętrzną podstawę wału.

Ostatnie prace potwierdziły jednoznacznie grodziskowy charakter stanowiska w fazach B-C, choć nie wykluczyły jego przekształceń w późniejszych okresach wczesnego średniowiecza (fazy E-F).

W wyniku badań uzyskano kilkaset fragm. ceramiki, liczne kości, niewielką ilość przedmiotów metalowych oraz fragm. przedmiotów drewnianych. Pobrano reprezentatywne próbki drewna do analizy dendrochronologicznej.

Na tym etapie rozpoznania prace zakończono.

Teptiuków, st. 7, gm. Hrubieszów, woj. zamojskie — patrz: wczesna epoka żelaza

---

Teptiuków, st. 35
gm. Hrubieszów, woj. zamojskie
AZP 86-94/—

Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Lublinie

Badania prowadził Józef Niedźwiedź. Wczesnośredniowieczny piec o konstrukcji kamiennej.

*Literatura: *Archeologia Polski...*, s. 111-113.